

S FILÍPKEM ZA OHEBNÝM JAZÝČKEM

Rozvojový program Podpory logopedické prevence v předškolním vzdělávání v roce 2015

Březen

(skupina hlásek C, S, Z)

Filípek za zvířecími jazýčky

Všeobecná podpora řeči u dětí s narušenou komunikační schopností formou odpoledního setkávání.

Datum: 28. 2. 2015

Zpracovala: Mgr. Jedináková Lucie

*Základní škola s rozšířenou výukou jazyků a Mateřská škola Litvínov,
Podkrušnohorská 1589, okres Most
se sídlem: Podkrušnohorská 1589, 436 01 Litvínov*

Motto:

**„Když narodí se maličký,
dar vidění má pod víčky,
dar slyšení má v něžném oušku,
dar doteku má v prstíčkách,
dar chuti pozná v prvním doušku,
dar vůně v jarních kytíčkách.
Maminko, ty k těm darům vkrátku
dar řeči přidáš nemluvnátku“
*(František Hrubín)***

Charakteristika a cíle integrovaného bloku:

V měsíci březnu se budeme společně s dětmi zaměřovat na skupinu hlásek C, S, Z, které jsou vývojově nejbližší a které vycházejí ze stejného postavení mluvidel. Dětem vyšetříme fonemický sluch, zda dobře slyší zvukově podobné hlásky a zda jim nesplývají. Poté zrealizujeme hry pro rozvoj sluchové diferenciaci a další jiné, které nám pomohou rozvíjet komunikační a řečové schopnosti v předškolním věku. Opět vše povedou logopedické preventistky v MŠ s dětmi, které dobře znají a na které mohou působit individuálním přístupem ve skupině.

Předpokládaný časový rozsah: 4x do měsíce, délka odpoledního setkání cca 30 – 45.min., dle zájmu dětí.

Věková skupina: 5– 7 let

Stručný popis vývoje artikulace v závislosti na věku dítěte

Věk	Rozvoj slovní zásoby	Vývoj výslovnosti
do 1 roku	Dítě rozumí jednoduchým pokynům a začíná opakovat jednoduchá slova, která slyší	M B P A E I O U D T N J
do 2,5 let	Tvoří jednoduché věty, od 2 let se ptá "co to je", rozlišuje svou slovní zásobu.	K G H CH V F OU AU
do 3,5 let	Mluví ve větách, začíná si osvojovat gramatickou stavbu vět, ptá se "proč", rozšiřuje dále slovní zásobu. Začíná se tvořit verbální (slovní) paměť.	Zvládá N D T L (i artikulace) Bě Pě Mě Vě
do 4,5 let	Dokončuje se gramatická stavba vět, dítě již chápe děj a umí ho vyprávět.	Ň Ď ť Vyvíjí se Č Š Ž
do 6,5 let	Dítě chápe složité děje, má již velkou slovní zásobu, gramaticky zvládá jednoduchá souvětí.	C S Z R Ř kombinace ČŠŽ a CSZ

Očekávané výstupy:

- správně vyslovuje, ovládá dech, tempo i intonaci řeči
- domluví se slovy i gesty, improvizuje
- porozumí slyšenému (zachytí hlavní myšlenku příběhu, sleduje děj a zopakuje jej ve správných větách)
- sluchově rozlišuje začáteční a koncové slabiky a hlásky ve slovech

Okruhy tématických částí:

5. Filípek a cvrček

6. Filípek a hadí jazýček

7. den: Filípek za včeličky jazýčkem na jarní louce

8. den: Filípek ze zvířátky na zahrádce o Velikonoce

5. den: Filípek a cvrček

Cvičení fonemického sluchu:

Hlásky C, S, Z jsou velmi artikulačně náročné a jejich výslovnost bývá často narušena u dětí i dospělých. Ještě než přistoupíme k vyvozování hlásek je potřeba, aby dítě umělo sluchem rozlišit jednotlivé hlásky. Můžeme mu v tom pomoci tak, že nakreslíme zvoneček, hada, mouchu. Dítěti vysvětlíme, že zvoneček cinká a ozývá se u toho hláska C - Cink, had syčí SSS, moucha bzučí ZZZ (viz přílohy 1, 2, 3). Vyslovíme slovo a dítě ukáže, který zvuk slyšelo.

Například:

řekneme slovo cedník, opice, klec – dítě ukáže, že slyšelo zvoneček, nebo vyslovíme pes, stan, sova – dítě ukáže, že slyšelo hada, řekneme zima, zvon, leze – dítě ukáže, že slyšelo mouchu. Je potřeba slova různě střídat, aby dítě neukazovalo automaticky obrázky tak jak je máme nakreslené za sebou, ale abychom si byli jistí, že sykavky opravdu slyší. Pokud dítě správně sluchem rozlišuje jednotlivé sykavky CSZ, můžeme přejít k vyvozování hlásek. Měli bychom začít hláskou C.

Dvojice obrázků např:

kosa – koza
pes – pec
miska – myška
vázy – váží
pece – peče
líce – líže

Napodobování mluvidel – Motivace zvuků při vyvozování hlásky:

C – široký úsměv, lehce stisknout horní a dolní řezáky

C – ccccc – zvoneček zvoní

S – stejné postavení jako u C – prodloužit – Cccsssss

S – syčíme jako hadi – SSSSSsssssss

Z – stejné postavení – Cccsssss a přidat ozvučení

BZ – bzučíme jako mouchy

Doporučuji ve skupince dětí, aby každé mělo své zrcátko a dívalo se na mluvidla.

Celou dobu preventivníka motivuje s maňáskem Filípkem děti. Může mít u sebe logopedické zrcadlo a věnovat se méně zdatnému dítěti.

básnička:

Macku, Macku, Macinku,
Dej bolavou pacinku!
Medicínu a lék máme,
Hned je na tvou packu dáme.
Medicína má tu moc,
Je nemocným na pomoc.

Báseň dáme dětem domů k procvičování s rodiči – spolupráce.

Hra: „Co to je?“

Děti chodí ve prostoru třídy. Preventistka chodí s maňáskem Filípkem, který ukazuje na předměty a hračky ve třídě a ptá se: „Co to je?“ Děti běží za maňáskem a pojmenují ukázaný předmět nebo hračku.

Obměna:

Preventistka stojí uprostřed třídy, děti se pohybují v prostoru třídy. Preventistka říká: „*Stojím, nevím, co mám znát, pojd'te děti pomáhat, do všech koutů zajděte, hada mi najděte.*“ Děti hledají ve třídě hada (obrázek, hračku).

Hra: „Na pantominu“

Preventistka pohyby napodobuje různá zvířátka. Děti hádají. Poté může předvádět i dítě, které má zájem.

Had – plazí se po zemi
Kočka, pes, ptáček, apod.

Dechová hra: „Foukaná kopaná“

Na stolečku si vytvoříme z prkének nebo ze stavebnice dráhu a foukáme proti sobě lehký míček. Kdo míček odfoukne do pomyslné brány, vyhrává

Gymnastika mluvidel:

Čertík – pohyb jazyka po horním rtu ven, dovnitř
Kapřík – otvírání, zavírání úst
Klaun – zavřená ústa, střídavě úsměv, mračení
Kočička mloun - olizování horního a dolního rtu
Sekačka – vodorovný pohyb jazyka v polootevřených ústech
Zimnice – cvakání čelisti
Koníček – rozkmitání obou rtů prudkým výdechem
Korkýtko – špičku jazyka mezi zuby – nasát- utvořit korýtko
U lékaře – otevřená ústa – jazykem počítáme zuby
Panenky – střídat široký úsměv a zamračení S-Š, S-Š

Vyvozování hlásky C:

Při vyvozování hlásky C musí být zuby stisknuté na sobě (přirozeně, skus nesmí být nakřivo, nebo s předsunutou bradou, apod.). Rty jsou v širokém úsměvu a špička jazyka tlačí na spodní řezáky. Dítě takto nastaví mluvidla

---

a zkouší šeptem vyslovovat hlásku T (TY). Pokud mírně zatlačí ozve se hláška C.
Nejdříve můžeme procvičovat slabiky, ve kterých je hláška C na konci, až
poté na začátku.

áC, éC, íC, óC, úC

chlapec, palec, pec, klec, koberec, pulec, plavec, vrabec, lovec, kopec, věnec, pletenec, kanec,
konec, toulec,
tanec, věc, palác, ták, bák, moc, nemoc, pomoc, krajíc

CA, CE, CI, CO, CU

cín, cíp, cink, cinká, civí, cihla, cibule, cívka, cizí, citlivý, cep, cepy, cena, celý, celá, celé, cela,
cement, cedník, celer, céva, celek, cesta, cáká, cape, capká, candát, cáká, co?, cop, copy, copánek,
copak, cokoliv, courá, couvá, cupitá, cumel, cuchá, cumlá, culí, culík, culíky, opice, lavice, hadice,
Vánoce, vejce, udice, více, v noci, ovce, ovoce, plavci,
domáci, ocet, palice, ocel, ptáci, Lucka, placky, packy, necky, pecky, Micka, cvik, cvak, cvaká, chci,
nemocný, nocleh, úcta, vůdce, poctivec, sladce, lehce, pomocnice, otcův, matce, nemocnice

Věty:

Lucka má copánky. V kleci jsou ptáci. V peci pečeme chleba. Máme dvacet vajec. Slepice snáší
vejce. Alice cinká zvonečkem. Volám o pomoc. Pomoc! Pomoc! U pece máme poklice. Na lavici je
hrnec. V ovoci jsou pecky. Hafík dává pac. Micka má bílé packy.

Reflexe:

6. den: Filípek a hadí jazýček

1. Opakování básničky z předešlého dne:

Macku, Macku, Macinku,
Dej bolavou pacinku!
Medicínu a lék máme,
Hned je na tvou packu dáme.
Medicína má tu moc,
Je nemocným na pomoc.

2. Sluchová hra:

„Pexeso pro uši“

- preventistka si s Filípkem a dětmi zahraje pexeso, které je ale tak trochu neobvyklé. Namísto
obrázků budou děti rozlišovat sluchem zvuk kostiček. Mohou si společně říci pomůcky, co nám
zvuk připomíná, co v kostičce může být, tím si potom lépe zapamatujeme místo, kde tato kostička
ležela. Později, až děti pochopí hru, mohou využít barevné podložky s kostičkou, kde si hodem
volíme barvu, kterou začneme a další kostičku můžeme zvolit dle sebe. Děti se při této hře naučí
vnímat zvuky, být obezřetní, tolerantní ve skupině.

3. Dechové cvičení:

„Větrík fouká do peříček“

Na okraj stolu dejte dvě peříčka – jedno pro Vás a jedno pro dítě. Kdo dřív přefouká svoje peříčko až na druhou stranu stolu?

4. Gymnastika mluvidel:

„Pohádka o jazýčku“ - viz příloha

5. Vyvozování hlásky S:

Hlásku S vyvozujeme buď nápodobou a to tak, že dítě nastaví mluvidla stejně jako u hlásky C a napodobí zvuk „hada“ SSS. Pokud se nedaří nápodobou můžeme využít hlásku C. Dítě stiskne zuby, rty vytvoří úsměv, jazyk opře o spodní řezáky a prodlouženě vysloví hlásku CSSSS – ozve se SSSS.

Slabiky:

SA, SE, SI, SO, SU, áS, éS, íS, óS, úS

Slova:

nos, pás, dnes, ves, pes, vous, lis, kos, kus, hlas, dopis, u nás, nápis, bos, los, kokos, vlas, kompas, podpis, kolos, mráz, peníz, kaz, autobus, globus, jas, bas, sýr, syn, sytý, sype, sýkora, sysel, sypký, sele, seno, sedí, sedne, sedák, sedlák, selka, seká, sekaná, sekačka, sedátko, sova, souká, sojka, solí, sob, sobí, soby, sobec, sůl, sup, sud, sudička, super, sundá, sužuje, sudička, stan, staví, Standa, Stella, stele, sladký, sladká, sladké, sláva, slaví, slupka, slouží, sluha, svůj, svoje, svah, svačí, svačina, spí, spánek, spoří, schody, schová, schopný, skok, skoba, sklo, skoupí, skokan, sklenice, slon, slovo, slovník, sláma, postel, kostel, miska, maska, most, post, vosk, páska, pasta, láska, vlásy, postava, mísa, nese, vlasy, kosa, bosa, basa, husa, dusí, visí, osada, násada, osel, posel

Věty:

Soňa spí v posteli. Pes nese kost. Na míse máme maso. Sova houká v lese. Venku padá sníh. Je tam spousta sněhu. Postavíme si stan u lesa. Standa je na vycházce v lese. Simona sedí a poslouchá. Standa posílá balík. Slon má slůňata. Kos sedí vysoko na stromě. Houslista hraje na housle. V listopadu padá listí.

Básnička k procvičení do další lekce:

Na míse je masa dost,
V mase není ani kost.
Sekaná se k tomu nese
Hosté i my najíme se.
Na stůl nesou slaninu,
Sláva, máme hostinu!

---

7. den: Filípek za včeličky jazýčkem na jarní louce

1. Opakování básničky z předešlého dne:

Na míse je masa dost,
V mase není ani kost.
Sekaná se k tomu nese
Hosté i my najíme se.
Na stůl nesou slaninu,
Sláva, máme hostinu!

2. Optická paměť s rozlišováním hlásky na počátku slova fonematically „PEXESO“

Děti se posadí na koberec do kroužku. Paní preventistka společně s Filípem rozdává pexeso doprostřed, děti mohou pomáhat. Při hře dítě otočí kartičku, vysloví, co vidí na obrázku, např.: Zelí – „Z“ jako Zelí.. Děti se učí rozpoznávat počáteční hlásku ve slově, cvičí si fonematically sluch společně se zrakovou percepcí.

3. Sluchové hry: „Hlasy zvířat a ptáků“

Děti vytvoří s Filípem maňáskem kroužek, preventistka chodí uvnitř kroužku a říká:

„Šla jsem včera kolem louky,
potkala jsem tam včelky i mouchy.
Včelka zabzučela, zda jsem pejska slyšela“

(Krávu, kočku, vrabce, kukačku, koníčka, hada...)

Děti napodobují hlasy jmenovaných zvířat.

4. Dechová cvičení

Cvičení k nácviku správného nádechu a výdechu. Preventistka s maňáskem motivuje, vysvětlí správné provedení, nezvedáme ramena při nádechu!

Privoníme ke květině – áááááááááááá

Jarní sluníčko nám dává příjemný pocit tepla – áááááááááááááááá

Jede auto, vlak přes pole – túúú, húúúúúú, š-š-š-š-š

Foukáme do motýlka, peříčka, foukadla či bublifuku – Fúúúúúúúúúú

říkadlo:

Talířek je kulatý,
polévka je horká,
ale já se nespálím,
do polévky foukám.

Fí- fí- fí- fí, to to fouká,
fí- fí – fí- fí, do kloubouka
Fí – fí – fí – fí, klobouk letí
fí – fí – fí- fí, chytte ho děti.
(F. Synek)

5. Gymnastika mluvidel:

- jazyk
- dolní čelist
- rty

Preventistka předvede, děti napodobují, kontrola správného provedení.

- **jazyk** (tvoření špičky, krouživé pohyby po horním a dolním rtu, olizování „kočička, mlsoun“)
- **dolní čelist** (uvolnění dolní čelisti – otevřít ústa, cvakání „Je nám zima“)
- **rty** (rty u sebe – střídavý široký úsměv a mračení „*Klaun*“, našpulení rtů, prudké oddálení – mlasknutí „*Posíláme pusinku mamince*“, rozkmitání obou rtů prudkým výdechem „*frkání konička*“)

6. Vyvození hlásky Z

Hlásku Z můžeme také vyvozovat nápodobou a nebo využijeme k vyvození hlásku S. Opět je nutné, aby dítě mělo stisknuté zuby, rty vytvářely široký úsměv a jazyk tlačil na spodní řezáky. Při takovém postavení mluvidel vyslovíme hlásku SSS a přidáváme hlas, zkusíme posadit hlas hluboko. Lépe se daří tuto znělost vytvořit, když si dítě ohmatá vibrace na bradě. U hlásky S není znělost na bradě cítit, zatímco u hlásky Z ano.

Slabiky:

ZA, ZE, ZI, ZO, ZU, áZ, éZ, íZ, óZ, úZ

Slova:

zip, zima, zívá, zisk, zinek, Zita, Zina, zídka, zeď, zedník, zelí, zebe, zem, zelený, zelenina, zelený, zedník, záda, zadat, zatím, zase, zalévá, zamyká, zavolá, zátka, zadní, zahradník, závodník, závodí,

*Základní škola s rozšířenou výukou jazyků a Mateřská škola Litvínov,
Podkrušnohorská 1589, okres Most
se sídlem: Podkrušnohorská 1589, 436 01 Litvínov*

---

zajímavý, základ, základna, záplava, zápalka, záhyb, záklon, zákop, záminka, zábava, zob, zobe, zobák, zoo, Zoja, zouvá, zoubek, zuby, zoufalý, zuby, zuje, zubní, zůstane, kazí, koza, vozí, vozík, veze, vozí, mizí, leze, kozy, vázy, váza, chůze, meze, na voze, na noze, blůza, lezou, vezou, zbytek, zbude, zbledne, zbaví, zbohatne, zbojník, zabouchá, zde, zdola, zdobí, Zdeněk, Zbyněk, zdaleka, zjev, zjevení, zlý, zlo, zloba, zhoupne, zhubne, zlato, zloděj, zlobí, zmije, zmatek, zmatený, znak, znakový, známka, známý, zvon, zvonek, zvoní, zvolí, zvykne, zvyklý, zve, kůzle, hnízdo, vzadu, vzal, neznal, poznal, nznak, jizva, pozvání, jazyk, kamzík, muzika, muzikant, v úloze, mezitím

Věty:

To je zima. Zuzana veze vozík. Koza má ráda zelí. Moucha dělá bz. Zuzana má zelený kabátek.

Zvonek zvoní. Zdeněk

veze zelí na vozíku. Zelí je zdravá zelenina. Honzík si hází. Zem je v zimě zmrzlá. V zoo je zebra, bizon, gazela a jiná

zvířata. Zouváme si boty. Ve váze je krásná kytice. V peněženke nosíme peníze. Bolí mě zub a záda.

7. Básnička do další hodiny – Rozpočítadlo:

Žížalička lezla líně, dokolečka po pěšině.

Lezla, lezla ta si dala, na uzel se zavázala.

Kdo ten uzel rozváže, na toho prst ukáže.

*Základní škola s rozšířenou výukou jazyků a Mateřská škola Litvínov,
Podkrušnohorská 1589, okres Most
se sídlem: Podkrušnohorská 1589, 436 01 Litvínov*

Použitá literatura:

1. František Synek: *Říkáme si s dětmi, logopedické hříčky. K praktickým otázkám výchovy jazyka a řeči u malých dětí.* Nakladatelství ArchArt, Praha, 2004. ISBN 80-86638-04-9.
2. František Hrubín: *Dětské verše*
3. Kafomet – *Katalog forem a metod práce. Výchova řeči v MŠ*

Internetové zdroje:

www.logopedonline.cz

1. Příloha: Zvoneček

2. Příloha: Had

3. Příloha: Moucha

